

Kar se tiče oblik, naj se omeni: putí se nam. potí se; is sagor (Ki is sagor prisije); oblika »veli« kaže na štirsko narečje ob hrvaški meji. 10. kitica slóve:

V' desheli terda lakota
Ljudi slo hudo vije,
Alfonsus voljno vbogim da
Prihodke vse fhkofije,
In kadar je she vse rasdal
In nima kaj darvati,
Švoj lasten perftan je predal
»Otrozi!« je poslednih djal:
Vam nimam kaj vezh dati.«

Dr. K. Gl.

Dve spominski slavnosti sta se praznovali v minulem meseci. „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ je dné 18. avgusta odkrila spominsko pločo *dr. Fr. Močniku* na njega domu v Cerknem; v Črnem Vrhu nad Idrijo in v Loméh pa se je postavil spomenik, oziroma odkrila se je spominska ploča *M. Cigaletu*. Močnikova spominska ploča ima napis: „V tej hiši se je porodil 1. oktobra 1814. *dr. Fr. Močnik*, vitez Fr. Jožefovega reda in železne krone, sloveči matematik. — Postavila „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ 18. avgusta 1894.“ — Cigaletov spomenik v Črnem Vrhu (marmornata piramida z železno ograjo) ima spredi napis: „V črnovrški občini, v Loméh, št. 12. je bil rojen 2. kimovca l. 1819. *Matej Cigale*, slovenski pisatelj, urednik državnega zakonika, umrl kot vladni svetovalec dné 20. malega travna l. 1889. na Dunaju. — »Jeden poglavitnih stebrov mile slovensčine in jeden največjih dobrotnikov slovenskega ljudstva.“ Navratil. — Postavili častilci l. 1894.“ Ne desni strani se čitajo besede: „Človeku je namen ožlahtniti srce in približati se božji svetosti.“ M. Cigale. — Napis na levi strani slóve: „Kar zrak stvarem, je narodu narodnost“. M. Cigale. — Spominska ploča v Loméh ima tako-le besedilo: „V tej hiši se je rodil dné 2. kimovca l. 1819. *Matej Cigale*, slovenski pisatelj, umrl dné 20. malega travna l. 1889. na Dunaju.“

Iz zborovanja »Zaveze slovenskih učiteljskih društev.« Kakor posnemljemo iz poročil o letošnjem občem zboru »Zaveze slovenskih učiteljskih društev«, oglasil se je na razpis pisateljskega darila za najboljšo mladinsko povest samó jeden pisatelj, *Dušan Mladinski*, kateremu se je dotična nagrada za povest »Dva brata« tudi prisodila. Na razpis druge nagrade za primerne mladinske pesmi pa se ni oglasil nihče. — Vesela je novica, da bode v tiskarni g. A. Gabrščka izhajala »Knjižnica za mladino«; oblika ji bode tista kakor »Slovanski knjižnici«, dobivali pa se bodo le vezani izvodi.

Drobne novice. Češka časopisa „Radhošť“, v Valaškem Mezeriči in „Opavský Týdenník“ sta priobčila v prevodu novelici „Marek“ in „První láska“, kateri je nekoč v našem listu objavil *Alfonz Pírec*. — „Wiener Abendpost“ je nedavno v listku objavila simpatiško pisan članek „Die Edlinge von Tüchern“; v njem se pisateljica *Mara Čop Marlet* najprej spominja slovenske spevoigre „Teharski plemiči“, nato pa podaja nekaj zgodovinskih drobnostij in mimo drugega navaja tudi pravljico, ki je podlaga rečeni spevoigri. — Dné 3. julija je umrl v Dramljah pri Sv. Juriji na Štajerskem kapelan *Ivan Kolarič*. Pokojnik je bil sodelavec „Ljublj. Zvona“ in je v njem priobčil nekaj pesmij pod imenom „Ogin“ in „Davorinov“. —

Kajkavački dijalekat u Prigorju. Napisao prof. *Vatroslav Rožić* (poseb. odtisek iz „Rada“ knj. CXV, CXVI in CXVIII). U Zagrebu 1894, 8°, 192. — Nedavno je objavil Rožić prvo celotno razpravo o kajkavskem narečji. Prej smo poznavali to za-

nimljivo narečje, katerega se lasté jednako Slovenci in Hrvatje, samo iz različnih zbirk narodnih pesmij in pravljic, med katerimi gre gotovo prvo mesto lepi zbirki Valjavčevi. Iz takih zbirk se ni moči nikoli poučiti o vseh jezikovnih podrobnostih; posname se v glasoslovnem oziru jedino le površna slika. Zato nam je pisatelj jako ustregel, da nam je prav podrobno in vestno opisal kajkavsko narečje v Prigorji. Njegova razprava se odlikuje po obilosti zbranega gradiva in natančnem zaznamenovanji naglasa. Za razlago se pisatelj navadno ne briga; podaje nam samo vestno sliko govora. Mi smo mu hvaležni tudi za to. Na podlagi njegove razprave vidimo, da tudi kajkavsko narečje ni jednotno, da je dosti znatne razlike med severnim kajkavskim ogramkom okolo Varaždina in južnim, katerega nam je opisal Rožić. Severno je dosti sorodnejše sosednemu slovenskemu štajerskemu narečju, južno se pa že nekoliko bolj bliža čakavščini. V prvem se nadomešča polglasnik dosledno z *e* (v kolikor ni prodr *a* iz kujiževne hrvaščine), v drugem pa se je *e* razvil samo v deblih, v končnicah pa *a* kakor v hrvaščini. V prvem se nadomešča *q* z *đ* mimo novejšega *u*, v drugem pa z *u*; prvi ima za praslovensko skupino *ij* glas *č*, drugi pa hrv. *č*; nasprotno je v prigrorskem narečju *j*, na mestu starega *dj*, v severnem pa nekako *dž* (*gž*) mimo *j*. Glede *j* se sicer strinja južno narečje s slovenščino, toda zajedno tudi s čakavskim narečjem. Tedaj tudi tu opazimo, da narečja polagoma prehajajo in se prelivajo drugo v drugo; mej med njimi ni. Južno kajkavsko narečje v bližini čakavskega narečja je tudi temu sorodnejše, severno, ki mejaši na slovenska narečja, pa se tem znatneje približuje. Navajeni smo sicer tudi v jezikoslovji govoriti o slovenskem, hrvaškem (srbskem), bolgarskem jeziku. Toda to so zgodovinski in politički izrazi, kateri obsezajo v jezikovnem oziru dosti različne tipe in tedaj niso vedno dovolj točni; razven tega pa se obseg teh pojmov izpreminja. Marsikateri nazori pisateljevi so že zastareli ali pa krivi. Tako n. pr. uči, da je *ž* v komparat, nastalo iz *z* in *ž*, da se je končnica *u* v instrum. sgl. *a-* deb. razvila iz starejše končnice *-um* po odpadu *u*, in vendar je ravno končnica *u* starejša — da se je *j* v *bijen* ustavil i, t. d. Take malenkosti ne kvarijo mnogo spisa, ker si jih itak lahko vsakdo popravi. Bolj neljubo nam je, da pogrešamo v glasoslovji na nekaterih mestih natančnih poročil o izgovoru nekaterih glasov, sosebno različnih *e*. — Toliko o tem marljivem spisu, važnem za spoznavanje kajkavskega narečja.

V. O.

Hrvaški misal iz leta 1494. Prof. dr. V. Jagić je odkril hrvaški misal, ki se je leta 1494. natisnil v Senji. Ta knjiga, jednake dóbe s srbskim oktoihom, sicer ni prva hrvaško natisnjena knjiga — I. Milčetić piše v „Vienci“, da je prva hrvaška glagolska knjiga misal iz leta 1483. — vendar pa je važna zato, ker se vé, kje je bila natisnjena.

Iz hrvaške književnosti. Kakor smo že poročali, izdala je *Georgina Kayser-Sobjeska*, članica narodnega deželnega gledališča v Zagrebu, dramatsko delo, naslovljeno: „Svako djele dodje na videlo“. Tragedija obseza tri slike iz zagrebskega življenja: „Jelačićev trg“, „Radnički dol“ in „Vila na Laščini“. Vsebina: Metreso grofa Ferdinanda, lepo Loriko, obide prava ljubezen do delavca Matije, in njemu na ljubo se hoče odreči razkošnemu sijaju v vili na Laščini ter podati roko v zakon poštememu mladeniču. Matija pa ne vé, kaj je prav za prav njegova nevesta, nego misli, da je hišna v bogati rodbini. Grofu Ferdinandu pa ni dovolj samó Lorika, razkošnik zalezuje še Ljubico, sestro Matijevo, in jo je res že takó premotil, da mu verjame. Mati Jana strahoma opazuje Ljubičino ljubezen, zakaj pred davnimi leti je imela ona sama razmerje z grofom Boltezarjem, očetom Ferdinandovim, ki ni ostalo brez nasledka. Soproga grofa Boltezarjeva je v najstnem letu svojega zakona baš ob tistem času povila mrtvo dete, in grof Boltezar ji je položil sina Janinega v naročaj, ne da bi bila njega soproga slutila prevaro. Grof